

Briuselis, 2016 m. birželio 1 d.
(OR. en)

9641/16

EDUC 218
JEUN 42
AUDIO 73
SOC 364

POSĖDŽIO REZULTATAI

nuo: Tarybos generalinio sekretoriato
data: 2016 m. gegužės 30 d.
kam: Delegacijoms

Ankstesnio
dokumento Nr.: 9068/16 EDUC 147 JEUN 37 AUDIO 63 SOC 265

Dalykas: Gebėjimo naudotis žiniasklaidos priemonėmis ir kritinio mąstymo ugdymas
pasitelkiant švietimą ir mokymą
– *Tarybos išvados (2016 m. gegužės 30 d.)*

Delegacijoms priede pateikiamos Tarybos išvados dėl gebėjimo naudotis žiniasklaidos priemonėmis ir kritinio mąstymo ugdymo pasitelkiant švietimą ir mokymą, kurias Taryba priėmė 2016 m. gegužės 30–31 d. 3471-ame posėdyje.

**Tarybos išvados
dėl gebėjimo naudotis žiniasklaidos priemonėmis ir kritinio mąstymo ugdymo pasitelkiant
švietimą ir mokymą**

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

PRIMINDAMA:

- Europos Sąjungos sutarties 2 straipsnį, kuriame teigiama, kad Sąjunga yra grindžiama šiomis vertybėmis: pagarba žmogaus orumui, laisve, demokratija, lygybe, teisine valstybe ir pagarba žmogaus teisėms, įskaitant mažumoms priklausančių asmenų teises;

ATSIŽVELGDAMA Į:

- 2015 m. kovo 17 d. priimtą Paryžiaus deklaraciją¹, kurioje pabrėžiama, kad svarbu *stiprinti vaikų ir jaunuolių gebėjimą mąstyti kritiškai ir vertinti, kad ypač internete ir socialinėje žiniasklaidoje jie galėtų suvokti realijas, atskirti faktus nuo nuomonių, atpažinti propagandą ir atsispirti visų formų indoktrinacijai ir neapykantą kurstančioms kalboms*;

¹ Deklaracija dėl pilietiškumo ir bendrų laisvės, tolerancijos ir nediskriminavimo vertybių skatinimo pasitelkiant švietimą, Paryžius, 2015 m. kovo 17 d.

- 2015 m. gruodžio 15 d. bendrą ataskaitą dėl „ET 2020“², kurioje tolesnė su Paryžiaus deklaracija susijusi veikla, pasitelkiant *bendrą analizę, tarpusavio mokymąsi, susitikimus, gerosios patirties sklaidą ir konkrečias priemones, remiamus iš <...> lėšų*, nurodoma kaip vienas iš svarbiausių naujo darbo ciklo (2015–2020 m.) prioritetų;
- 2016 m. vasario 24 d. Tarybos ir Taryboje posėdžiavusių valstybių narių Vyriausybių atstovų rezoliuciją dėl socialinio bei ekonominio vystymosi ir įtraukumo skatinimo ES pasitelkiant švietimą³, kurioje išdėstytas įsipareigojimas *stiprinti jaunų žmonių skaitmeninį ir medijų raštingumą, taip pat jų gebėjimą mąstyti kritiškai, <...> didinti jų socialinius įgūdžius ir pilietiškumo kompetencijas*;

IR ATSIŽVELGDAMA Į:

- 2006 m. gruodžio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos rekomendaciją dėl bendrųjų visą gyvenimą trunkančio mokymosi gebėjimų⁴, kurioje nustatomi bendrieji gebėjimai, kuriuos turėtų įgyti visi piliečiai: *skaitmeninis raštingumas*, kuriam būtinas *kritiškas ir analitiškas požiūris į turimą informaciją ir atsakingas sąveikiųjų visuomenės informavimo priemonių naudojimas*; *socialiniai ir pilietiniai gebėjimai*, be kita ko, *gebėjimas suprasti skirtingus požiūrius ir pasiruošimas gerbti kitų vertybes*; ir *kultūrinis sąmoningumas ir raiška*, kurie apima *tapatumo jausmą kaip atviro požiūrio į įvairovę bei pagarbos jai pagrindą*;

² OL C 417, 2015 12 15, p. 25–35.

³ OL C 105, 2016 3 19, p. 1–4.

⁴ OL L 394, 2006 12 30, p. 10–18.

- 2012 m. lapkričio mėn. Tarybos išvadas dėl Europos strategijos dėl vaikams geresnio interneto⁵, kuriose pabrėžiama, kad *švietimo sektoriui ir tėvams tenka svarbus vaidmuo padedant vaikams naudingai ir kūrybiškai naudotis interneto teikiamomis galimybėmis, taip pat atpažinti internete kylančią riziką ir jos išvengti, ir kad patiems mokytojams ir tėvams reikia pagalbos ir mokymo norint ne tik atsilikti nuo sparčių ir neprognozuojamų pokyčių virtualiajame vaikų gyvenime, bet ir nuo nuolat kintančių naujų technologijų*;
- 2014 m. sausio mėn. Komisijos komunikatą dėl teroristinio radikalėjimo ir smurtinio ekstremizmo prevencijos⁶, kuriame tarp pagrindinių veiksmų, kurių reikia imtis radikalėjimo prevencijos srityje, išskiriamas *glaudesnis bendradarbiavimas su pilietine visuomene ir privačiuoju sektoriumi sprendžiant internete kylančias problemas ir didesnės pastangos skatinant jaunimą kritiškai vertinti ekstremistų idėjas*;
- 2014 m. lapkričio mėn. Tarybos išvadas dėl Europos audiovizualinės politikos skaitmeniniame amžiuje⁷, kuriose Taryba prašo Komisijos ir valstybių narių *propaguoti gerosios praktikos pavyzdžius ir mokslinius tyrimus gebėjimo naudotis žiniasklaidos priemonėmis įtraukimo į formalųjį švietimą ir mokymą, taip pat į neformalųjį mokymąsi ir savišvietą srityje*;

⁵ OL C 393, 2012 12 19, p. 11–14.

⁶ Dok. 5451/14.

⁷ OL C 433, 2014 12 3, p. 2–5.

- Tarybos ir Taryboje posėdžiavusių valstybių narių vyriausybių atstovų išvados dėl jaunimo sektoriaus vaidmens taikant integruotą ir įvairius sektorius apimančią požiūrį jaunimo radikalizacijos, vedančios prie smurtinio ekstremizmo, prevencijos ir kovos su ja srityje, kuriose valstybių narių ir Komisijos prašoma remti jaunimą *siekiant pasipriešinti ekstremistinei įtakai internete ir socialinėje žiniasklaidoje ir ugdyti kritinį mąstymą ir atitinkamas žinias, gebėjimus bei kompetencijas suprasti skirtingus šaltinius bei siekius, kuriais grindžiama pateikiama informacija, įskaitant propagandą ir neapykantą kurstančias kalbas*⁸];

MANO, KAD:

Internetas ir ypač socialinė žiniasklaida suteikia beprecedenčių, beveik neribotų galimybių dalytis žiniomis bei idėjomis. Suteikdami galimybes iš karto gauti itin didelį informacijos kiekį, taip pat naudotis įvairiais šaltiniais, jie gali daryti didelį poveikį formuojant nuomones, nuostatas ir įsitikinimus. Tai taip pat yra visiems prieinama platforma, kurioje kiekvienas asmuo pats gali kurti ir skelbti informacinį turinį bei juo dalytis, taip padedant atskleisti gebėjimus, skatinti kūrybiškumą ir propaguoti inovacijas.

Šiuolaikiniame pasaulyje galima lengvai ir nuolat naudotis internetu, todėl žmonės, ypač jaunimas, vis daugiau laiko praleidžia elektroninėje erdvėje⁹. Virtualios bendruomenės ir virtualus bendravimas – ypač naudojantis socialinės žiniasklaidos priemonėmis ir tikralaikį pokalbių paslaugomis – tampa vis svarbesni.

⁸ Dok. 9640/16.

⁹ Daugiau nei pusė visų europiečių naudoja socialiniais tinklais; didžioji tokių naudotojų dalis yra jaunimas. 84 % jaunesnių nei 30 metų amžiaus europiečių naudoja socialinės žiniasklaidos priemonėmis; kuo jaunesnio amžiaus grupė, tuo ši procentinė dalis arčiau 100 %.

ATSIŽVELGDAMA Į TAI, TAIP PAT PAŽYMI, KAD:

Gebėjimo naudotis žiniasklaidos priemonėmis – tai apima visus techninius, kognityvinius, socialinius, pilietinius ir kūrybinius gebėjimus, kurie sudaro galimybę naudotis tiek tradicinių, tiek naujų rūšių žiniasklaidos priemonėmis¹⁰, jas kritiškai vertinti ir per jas bendrauti – svarba nuolat didėja. Tai glaudžiai susiję su aktyviu dalyvavimu demokratiname gyvenime, pilietiškumu ir gebėjimu kritiškai mąstant ir nepriklausomai priimti sprendimus, taip pat su savo veiksmų vertinimu, ir todėl gali sustiprinti jaunimo atsparumą ekstremistinėms kalboms bei dezinformacijai.

Skaitmeniniai įgūdžiai, kurie apima patikimą, kūrybišką ir kritišką IRT naudojimą, yra itin svarbi gebėjimo naudotis žiniasklaidos priemonėmis dalis. Dėl žemo skaitmeninių įgūdžių lygio asmuo gali atsidurti nepalankioje padėtyje ne tik darbo rinkoje, kurioje beveik visose darbo vietose reikia tam tikro skaitmeninių įgūdžių lygio, bet ir plačiojoje visuomenėje. Taigi yra aiškus ryšys tarp skaitmeninių įgūdžių gerinimo ir pastangų sukurti įtraukesnes ir darnesnes visuomenes.

Gebėjimas naudotis žiniasklaidos priemonėmis, susijęs su raštingumu ir komunikaciniais įgūdžiais apskritai, taip pat apima kitus bendruosius gebėjimus, visų pirma *socialinius ir pilietinius gebėjimus*, kurie aiškiai susiję su kritiniu mąstymu, užtikrinant, kad žmonės galėtų vertinti įvairovę ir gerbti kitų žmonių nuomones bei vertybes, taip pat *kultūrinį sąmoningumą ir raišką*, kurie grindžiami gebėjimu susieti savo būdą išreikšti nuomonę su kitų žmonių, įskaitant skirtingos kultūros asmenis, nuomonių raiška.

¹⁰ Turėdami šių gebėjimų galime kritiškai mąstyti dalyvaudami ekonominėje, socialinėje ir kultūrinėje visuomenės veikloje ir imdamiesi aktyvaus vaidmens demokratiname procese. Ši sąvoka apima įvairias žiniasklaidos priemones – transliavimą, vaizdo įrašus, radiją, spaudą, perduodamus įvairiais kanalais: tradiciniu būdu, internetu, socialinės žiniasklaidos priemonėmis, taip pat atsižvelgiant į visų amžiaus grupių poreikius.

PRIPAŽĮSTA, KAD:

Skaitmeniniai įgūdžiai tampa vis labiau būtini, tačiau nerimą keliantis didelis skaičius žmonių vis dar neturi pradinio lygio skaitmeninių įgūdžių¹¹, todėl jiems kyla nedarbo ir socialinės atskirties rizika. Tai gali prisidėti prie to, kad bus sukurta „skaitmeninė takoskyra“, dėl kurios gali atsirasti socialinė ir ekonominė nelygybė ir dėl kurios mūsų švietimo ir mokymo sistemoms kyla neabejotinas iššūkis.

Nors internetas ir socialinė žiniasklaida gali duoti daug naudos ir galimybių, jie taip pat kelia galimas grėsmes ir pavojus, ypač dėl to, kad tampa prieinamas interneto turinys, įskaitant neapykantą kurstančias kalbas ir turinį, kuriais subanalinamas smurtas, kuris netinkamas ar netgi žalingas vaikams ir jaunimui. Kiti nepageidautini reiškiniai yra viliojimas internete ir patyčios internete, kurie gali labai paveikti vaikų gerovę ir vystymąsi, taip pat padaryti neigiamą poveikį jų mokymosi rezultatams.

Po neseniai įvykusių teroristinių išpuolių Europoje ir kitų smurtinio ekstremizmo incidentų kilo didelis susirūpinimas dėl didžiulių galimybių, kurias internetas ir socialinė žiniasklaida suteikia įvairių rūšių ekstremistinėms grupuotėms laisvai skleisti neapykantą ir smurtą kurstančias kalbas ir rasti juos palaikančių žmonių tarp nusivylusio jaunimo. Toks radikalizavimas, vedantis prie smurto, dažnai vyksta tarpvalstybiniu mastu, kai ekstremistų tinklai, nepaisant sienų, įtraukia pažeidžiamus jaunuolius. Nors mažai tikėtina, kad didėjantis išsilavinimo lygis sustabdytų visas smurtinio ekstremizmo formas, švietimas ir mokymas gali ir turėtų prisidėti prie radikalizavimo prevencijos.

¹¹ 40 proc. ES piliečių neturi jokių skaitmeninių įgūdžių arba jie yra menki, o apskaičiuota, kad maždaug 90 % darbo vietų ES reikia bent tam tikro lygio skaitmeninių įgūdžių. Todėl įgyti šių įgūdžių sparčiai tampa būtina sąlyga darbuotojams įsidarbinti ir išlaikyti darbo vietą.

PRITARIA TAM, KAD:

Švietimui ir mokymui, kaip jų bendros misijos parengti jaunimą visuomenei ir darbo rinkai, taip pat juos remti siekiant asmeninės savirealizacijos, dalis tenka svarbus vaidmuo padedant jaunimui įgyti gebėjimų naudotis žiniasklaidos priemonėmis ir tapti atsakingais ateities piliečiais.

Vienas svarbiausių švietimo ir mokymo misijos elementų yra įdiegti jaunimui tokias pagrindines vertybes, kurios įtvirtintos Europos Sąjungos sutartyje, ir plėtoti bei palaikyti atvirą ir smalsų mąstymą, kartu sugebant nepriklausomai ir kritiškai mąstyti, priimti patikimus sprendimus remiantis faktais pagrįstomis žiniomis ir atsispirti bei pasipriešinti ekstremistinėms kalboms, indoktrinacijai bei dezinformacijai.

Siekiant išlaikyti aktualumą, itin svarbu, kad švietimo darbuotojai ir pedagogai visais lygmenimis neatsilikėtų nuo šių sparčių pokyčių ir suteiktų besimokantiejiems įgūdžių – žinių, gebėjimų ir nuostatų, – ir įdiegtų vertybes, kurių reikia siekiant saugiai ir atsakingai gauti, suprasti, parengti ir panaudoti informaciją ir kitą žiniasklaidos turinį, ypač interneto ir socialinės žiniasklaidos kontekste.

Visapusiški „visa apimančios mokyklos“ metodai, įtraukiant visą mokyklos bendruomenę, taip pat kitus atitinkamus suinteresuotuosius subjektus, gali būti itin svarbūs, nes mokymasis atsakingai naudotis internetu ir socialine žiniasklaida dažnai vyksta ne mokykloje neformaliojo švietimo ir savišvietos būdu.

PRAŠO VALSTYBIŲ NARIŲ, DERAMAI ATSIŽVELGIANT Į SUBSIDIARUMO PRINCIPĄ,

1. Skatinti, kad būtų skiriama pakankamai dėmesio tam, kad būtų ugdomas gebėjimas naudotis žiniasklaidos priemonėmis ir kritinis mąstymas švietimo ir mokymo srityje visais lygmenimis, be kita ko, pasitelkiant pilietiškumo ugdymą ir švietimą žiniasklaidos klausimais.
2. Atsižvelgiant į mokymosi visą gyvenimą perspektyvą, siekti gerinti visų amžiaus grupių besimokančiųjų skaitmeninių įgūdžių lygį, kuris yra svarbi sąlyga jų gebėjimo aktyviai dalyvauti mūsų šiuolaikinių visuomenių demokratiname gyvenime, stiprinimui, taip pat jų galimybių įsidarbinti didinimui.
3. Apsvarstyti galimybę kartu su nacionalinėmis programomis ir priemonėmis panaudoti Piliečiams skirtą Europos skaitmeninių įgūdžių programą, Europos Tarybos demokratinės kultūros įgūdžių programą ir UNESCO pasaulinę gebėjimo naudotis žiniasklaidos priemonėmis bei informacija vertinimo sistemą.
4. Skatinti socialiniu požiūriu saugią mokymosi aplinką, tiek internete, tiek realiame gyvenime, kurioje būtų galima atvira svarstyti prieštarigus klausimus, išsaugoti žodžio laisvę ir įgalinti pedagogus inicijuoti ir vesti tokias diskusijas.
5. Visais švietimo ir mokymo lygmenimis remti pedagogus ir mokyklų vadovus, kurie per pirminį rengimą ir tęstinį profesinį ugdymą tobulina savo pačių skaitmeninius įgūdžius, taip pat pedagoginius gebėjimus, reikalingus tam, kad savo mokymo veikloje galėtų naudoti naujas technologijas ir atvirose švietimo išteklius, ir veiksmingai spręsti klausimus, susijusius su visų amžiaus grupių ir bet kokios kilmės besimokančiųjų gebėjimu naudotis žiniasklaidos priemonėmis bei kritiniu mąstymu.

6. Bendradarbiauti su tėvais ir kitais plačiosios visuomenės suinteresuotaisiais subjektais siekiant sumažinti skaitmeninį kartų atotrūkį ir puoselėti bendrą dialogo bei tarpusavio supratimo kultūrą.
7. Stiprinti švietimo ir mokymo sektoriaus ir žiniasklaidos sektoriaus, be kita ko, žurnalistų, taip pat visų kitų atitinkamų suinteresuotųjų subjektų, įskaitant pilietinę visuomenę ir jaunimo organizacijas, dialogą, bendradarbiavimą ir partnerystes, atsižvelgiant į tai, kad veiksmingam gebėjimo naudotis žiniasklaidos priemonėmis ir kritinio mąstymo ugdymui reikalingas daugiadalykis požiūris, ir primenant svarbų vaidmenį, kuris šiuo atžvilgiu tenka neformaliajam švietimui ir savišvietai.
8. Skatinti novatoriškus, kūrybinius ir dalyvavimu grindžiamus būdus ugdyti gebėjimą naudotis žiniasklaidos priemonėmis bei kritinį mąstymą švietimo ir mokymo srityje, pavyzdžiui, vykdant mokslinius tyrimus ir nagrinėjant galimybes, kurias gali suteikti kultūra ir menas, tarpkultūrinis požiūris ir mokyklų žiniasklaidos produktai, kaip būdą didinti atvirumą kitoms kultūroms ir aktyvų pilietiškumą.

PRAŠO VALSTYBIŲ NARIŲ IR KOMISIJOS ATITINKAMOSE JŲ KOMPETENCIJOS SRITYSE:

1. Atsižvelgiant į strateginę programą „ET 2020“, toliau skatinti tarpusavio mokymąsi, be kita ko, renkant ir skleidžiant gerąją patirtį gebėjimo naudotis žiniasklaidos priemonėmis ir kritinio mąstymo srityje, kartu skiriant ypatingą dėmesį tam, kad būtų veiksmingai įtraukiami palankių sąlygų neturintys besimokantieji ir asmenys, kuriems kyla marginalizacijos rizika.
2. Užtikrinti politikos suderinamumą gebėjimo naudotis žiniasklaidos priemonėmis srityje ES lygmeniu, kad atliekamas ekspertų darbas įvairiose susijusiose politikos srityse, pavyzdžiui, švietimo, jaunimo, kultūros ir audiovizualinės politikos, taip pat kovos su terorizmu srityje, būtų papildantis, kartu atsižvelgiant į švietimo ir mokymo sektoriaus ypatumus.

3. Remti pastangas ugdyti pedagogų gebėjimus ir suteikti jiems priemonių, kurie reikalingi veiksmingai spręsti klausimus, susijusius su visų amžiaus grupių ir bet kokios kilmės besimokančiųjų gebėjimu naudotis žiniasklaidos priemonėmis ir kritiniu mąstymu, *inter alia*, panaudojant Mokymosi mokyklose sąsają ir skatinant tarpusavio mokymąsi per platformą „eTwinning“.
4. Toliau bendradarbiauti su kitais daugiašaliais forumais, tokiais kaip Europos Taryba¹², UNESCO ir EBPO, ir atsižvelgti į jų atliekamą darbą, nes iššūkiai nepaiso sienų ir paveikia šalis tiek Europos Sąjungos viduje, tiek už jos ribų.
5. Skatinti naudotis finansavimo galimybėmis, kurias teikia visi atitinkami ES fondai ir programos, visų pirma programa „Erasmus+“, Europos infrastruktūros tinklų priemonė, Europos struktūriniai ir investicijų fondai, programos „Horizontas 2020“, „Kūrybiška Europa“ ir „Europa piliečiams“, kad būtų remiamos šios pastangos.

¹² Ypač įgyvendinant Vaiko teisių strategiją (2016–2021 m.), kurią 2016 m. kovo 2 d. priėmė Ministrų komitetas ir kurioje nagrinėjamas vaiko teisių apsaugos ir propagavimo skaitmeninėje aplinkoje klausimas.